

Inhoud

Voorwoord 7

HET BATSEBA-SYNDROOM – Inleiding 9

Late onthullingen over overmoed, hormonen en risico's bij Kennedy • Het Batseba-syndroom en de zeven hoofdzonden • Oorspronkelijke aanpak van deze studie

1 LUST of seksuele obsessie 26

Kindertijd en hechtingskwesaties bij Clinton • Donjuanisme bij Trudeau • Midlifecrisis en de *Torschluss Panik*: de Franse Vijfde Republiek • Introversie, eenzaamheid en depressiviteit bij Brandt • Ouderdom en het verjongingsmotief bij Berlusconi • Conclusie

2 GULZIGHEID of verslaving 60

Het vk en de vs tot en met Bush junior: alcoholisme • Drugsverslaving bij Kennedy • Conclusie

3 HEBZUCHT of corruptie 79

Transparantie bij Craxi? • Race om het geld, geld voor de race in de Franse Vijfde Republiek • Welverdiend voor Kohl? • Een welwillend oor in het Witte Huis • Conclusie

4 GRAMSCHAP of machtsmisbruik 105

Vuile trucs bij Nixon • Geheime intriges rond Moro • Machiavellisme bij Mitterrand • Georganiseerde misdaad en Andreotti • Conclusie

5	GEKTE of geestesziekte	135
	Depressief en suïcidaal: dreiging van impeachment bij Nixon • Dementie en alzheimer: de tweede ambtstermijn van Reagan • Kwaadaardig narcisme bij Trump • Conclusie	
6	ONTKENNING van sterven	177
	Generaties en het einde van Pompidou • De grote leugen van Mitterrand • Conclusie	
7	TROTS of overmoed	193
	De aanmatiging van de jeugd: Blair • De onbegrensde ambitie van Johnson • Vrouwen met lef zoals Thatcher • Conclusie	
	DE HORMOONHYPOTHESE – Afsluiting	221
	Bijlage: selectiecriteria	233
	Dank	236
	Noten	237
	Literatuur	271
	Register	275
	Over de auteur	279

Voorwoord

Toen dit boek over de ontsporingen achter de schermen van democratisch gekozen regeringsleiders voor het eerst werd gepubliceerd, kon ik niet bevroeden dat de urgentie ervan een paar jaar later zou worden onderstreept door het *waaninnige* presidentschap van Donald Trump (2017-2021) in de Verenigde Staten – democratisch gekozen en bijna herkozen. (Dat dictators vaak gestoord zijn en/of worden, is minder verbazend.) Naast Trump zijn er in de afgelopen vier jaar bovendien nog meer wereldleiders ten tonele verschenen die de top naderend zijn ontspoord.

Het leek mij daarom tijd voor een uitgebreidere en herziene (zesde) druk van *Verleidingen aan de top*, waaraan nieuwe gevalstudies zijn toegevoegd. Over de Britse premier Boris Johnson, de Canadese premier Pierre Trudeau, en bovenal over de eerdergenoemde Amerikaanse president Trump. Hij werd eerder door duizenden Amerikaanse psychiaters als *a dangerous case* bestempeld. Het aantal gevalstudies in dit boek over de psychologische transformatie van het allerhoogste topje van de sociale piramide in de westerse wereld komt daarmee op achttien.

Eerdere naoorlogse topleiders van de machtigste landen die zijn onderworpen aan dit onderzoek naar hun mentale stoornissen zijn: de Amerikaanse presidenten Kennedy, Nixon, Reagan, Clinton en Bush Jr., de Britse premiers Thatcher en Blair, de Duitse bondskanseliers Brandt en Kohl, de Franse president Mitterrand, de Italiaanse premier Berlusconi en nog

een viertal collega's. Zij namen allemaal dubieuze beslissingen, die de wereldgeschiedenis vaak een andere wending gaven.

Zowel in de Engelstalige editie, *The Psychology of Power*, als in het vervolg daarop, *The Profile of Political Leaders*, die verschenen bij Palgrave Macmillan, staat meer over de wetenschappelijke verantwoording bij dit onderzoek.

Jaap van Ginneken,
Amersfoort, medio 2021

HET BATSEBA-SYNDROOM

*‘Macht corrupteert’ (Lord Acton)**

Inleiding

Dit boek gaat erover hoe veel van de hoogste leiders, in de grootste democratieën van onze tijd, vielen voor ten minste een van de zeven klassieke verleidingen of ‘hoofdzonden’ toen ze eenmaal aan de top kwamen of bleven. Dit werd meestal verborgen zolang als ze in functie waren, omdat het schandaal anders zeker tot hun val had geleid. Vaak gingen hun vertrouwelingen pas na hun aftreden, of zelfs na hun dood, praten en werd een volledig beeld van hun ontsporingen langzaam zichtbaar. We zullen zien dat zelfs de vechtscheidingen van hun naaste medewerkers soms tot belangrijke onthullingen leidden.

* Het volledige citaat is: ‘Macht corrupteert, en absolute macht corrupteert absoluut (...) Grote mannen zijn vrijwel altijd slechte mannen.’ Dit citaat stamt uit een beroemde brief uit 1887 van de Britse Lord Acton (1834-1902), aan bisschop Mandell Creighton. Het is echter een variatie op een citaat van de Franse dichter en politicus Lamartine, die in 1848 schreef dat ‘absolute macht zelfs de beste karakters corrupteert’. En dat was weer een variatie op een citaat van de Britse eerste minister William Pitt de Oudere uit 1770: ‘Onbegrensde macht neigt ertoe de geest te corrumperen van degenen die haar bezitten.’ De bredere context was natuurlijk het doorlopende debat over de absolute macht van de vorst, en de geziene noodzaak daaraan in wetten paal en perk te stellen.

Ik zal verderop in deze inleiding de betekenis van de term ‘het Batseba-syndroom’ toelichten en ingaan op de zeven verleidingen of hoofdzonden waarvoor de leiders vatbaar zijn. Maar laat ik hier alvast beginnen met één veelzeggend concreet geval om een idee te geven waar het in dit boek zoal over zal gaan. Daarna zal ik uitvoeriger terugkomen op abstractere zaken zoals de opzet en de aanpak van deze studie.

Late onthullingen over overmoed, hormonen en risico's bij Kennedy

We hebben tegenwoordig Trump en Johnson, maar president John F. Kennedy was de grote held uit mijn beginnende studententijd. Hij leek visie en idealisme uit te stralen. Hij leek met zijn mooie, elegante vrouw en schattige jonge kinderen het ideale gezin te belichamen. De moord op hem schokte ons, en er volgden meer politieke moorden: op zijn broer Robert, op de gematigde zwarte dominee Martin Luther King, op de radicale zwarte leider Malcolm X, en op anderen.

Als internationaal secretaris van een wereldwijde studentenfederatie werd ik in die tijd voor een congres in Washington uitgenodigd, en ik vond het geweldig dat Robert Kennedy hoogstpersoonlijk onze handen kwam schudden. Velen bezochten daarna het graf van zijn broer John op Arlington, en ik was geraakt door het gevoel van velen dat we een groot leider waren verloren.

Kennedy's naaste medewerkers waren inmiddels bezig de legende van zijn ‘duizend dagen’ vorm te geven, en zijn vermeende Camelot-project voor een betere wereld (genoemd naar het schitterende kasteel van de mythische koning Arthur). Het duurde daarna maar liefst een kwart eeuw(!) voordat de eerste kritische biografieën verschenen, die een kijkje achter de schermen gaven.

Tegen die tijd was de legende echter al grondig geworteld in de officiële geschiedschrijving. Als gevolg daarvan weten slechts

héél weinigen dat John Kennedy in het Witte Huis verslaafd was aan zowel seks als drugs. Dat zal de lezer dan ook waarschijnlijk als vergezocht en ongelooflijk in de oren klinken. Lees daarom goed hoe zorgvuldig deze beweringen en andere inmiddels zijn onderbouwd.

De veronderstelde grootste overwinning op het gebied van de buitenlandse politiek (bij de roemruchte Cubaanse raketten-crisis) blijkt bovendien op een volstrekt verkeerde voorstelling van zaken te berusten door geheimhouding van de ‘andere’ helft van de deal. Wel is het waar dat zijn zwakheden mede voortvloeiden uit grote onevenwichtigheden in zijn hormoonhuishouding als gevolg van een zorgvuldig geheimgehouden ziekte.

We zullen in het afsluitende hoofdstuk van dit boek zien dat dergelijke onevenwichtigheden de laatste jaren in verband zijn gebracht met een mysterieus ‘winnaarseffect’ in het brein van topmensen. Dat effect slaat uiteindelijk trouwens vaak om in een ‘verliezereffect’, omdat ze te veel risico nemen.

President John F. Kennedy (ook wel Jack genaamd) was verkozen met een heel kleine marge. Hij werd de eerste echte televisiepresident en was omringd door een zeer effectief en loyaal team van *image makers*: woordvoerder Pierre Salinger, speech- en ghostwriter Ted Sorensen, historicus Arthur Schlesinger en anderen. Zij creëerden de legende en zorgden ervoor dat die bleef voortbestaan.

Kennedy's voorouders waren als immigranten van het straatarme Ierland naar het snelgroeïende Boston gekomen, waar Johns vader rijk was geworden en actief werd in de politiek. Het gezin was katholiek, en vader Kennedy werkte vaak samen met andere katholieke immigranten, zoals de Italianen. De kinderen kregen een strenge opvoeding, met een duidelijk verschil tussen de jongens en de meisjes. De oudste dochter, die niet in het geïdealiseerde plaatje paste, werd daar spoedig uit verwijderd.¹

Vader Kennedy was vaak weg en openlijk overspelig. Hij gebruikte zijn banden met Hollywood om het met jonge sterre-

tjes aan te leggen, had een langere relatie met filmster Gloria Swanson, en met schrijfster Clare Booth (getrouwd met mediamagnaat Henry Luce) – en volgens een onlangs verschenen biografie met ‘honderden andere vrouwen’.²

Moeder Kennedy was triest en afstandelijk. Zoon John zei eens tegen een intimus: ‘Mijn moeder heeft me nooit echt vastgehouden en geknuffeld. Nooit! Nooit!’³ John werd op jeugdige leeftijd naar een kostschool gestuurd. Hij kwam aan als een

‘Jack had een totaal onvermogen om een emotionele band aan te gaan.’

verlegen jongetje, maar werd later vlot en charmant. Vanaf zijn studententijd ontwikkelde hij zich tot een playboy en seksverslaafde. Hij had vaak onenightstands en vluchtige verhoudingen, en een biograaf noemde hem zelfs een bigamist vanwege een – door John ontkend en verborgen – vroeg impulsief snelhuwelijk.⁴

Een trouwe vriendin zei over hem: ‘Jack had een totaal onvermogen om een emotionele band aan te gaan, met wie dan ook.’ Een ander zei: ‘Hij was emotioneel onrijp. Zijn gevoel had geen diepgang. Ze waren allemaal zo, aan de mannelijke kant van de familie. Ze kregen het vanzelf overgedragen – door de vader, die op alles jaagde wat een rok aanhad.’ Zelfs de zus met wie hij het meest verbonden was, zei: ‘Ik ben als Jack, niet in staat tot diepe affectie.’⁵

Een van Kennedy’s wat langer durende vroege relaties was die met de Deense Inga Maria Petersen, later Arvad geheten. De bekende Kopenhaagse krant *Berlingske Tidende* had haar op haar achttiende als schoonheidskoningin gekozen. Nadat ze de Columbia School of Journalism in New York had gevolgd, werkte ze een tijdje in de hoofdstad voor de *Washington Times-Herald*.

Door tussenkomst van propagandaminister Joseph Goebbels wist ze twee interviews met Adolf Hitler te regelen, en schreef: ‘Je hebt meteen sympathie voor hem. Hij lijkt een-

zaam. Zijn ogen, die een vriendelijk hart tonen, kijken je recht aan. Ze sprankelen met kracht.’ Hitler noemde haar op zijn beurt ‘de perfecte Nordische schoonheid’. Ze begeleidde hem naar de Olympische Spelen in Berlijn en werd uitgenodigd voor het huwelijk van zijn latere rijksmaarschalk Hermann Göring.

Na haar terugkeer naar de vs en de uitbraak van de oorlog liet de FBI haar schaduwen als een mogelijke nazispion en maakte geheime bandopnamen van haar romantische ontmoetingen met een jonge marineofficier, genaamd... John Kennedy. Er wordt gezegd dat hij directeur Edgar Hoover later gevraagd had om haar naam te zuiveren, zodat hij met haar zou kunnen trouwen. Zelfs als president zou hij nog hebben geprobeerd om de hand te leggen op de betreffende geluidsbanden.⁶

Toen John de politiek in ging, veranderde zijn manier van doen niet. Zijn latere kritische biograaf Thomas Reeves haalde Kennedy’s nauwe politieke vriend Tip O’Neill aan, die droog vaststelde dat ‘hij meer mooie jonge vrouwen vanuit het hele land liet invliegen dan iemand kon tellen’.

Een andere vriend zei later: ‘Hij raakte nooit emotioneel betrokken. Hij sliep met een meisje, en dan liet hij haar door iemand naar het vliegveld brengen.’ Weer een ander zei: ‘Er kan geen twijfel over bestaan dat Jack het actiefste libido had van enige man die ik ooit heb gekend. In dat opzicht was hij absoluut ongelofelijk. En het werd erger naarmate hij langer getrouwd was.’

Een man die geregeld vrouwen bezorgde aan allerlei politieke figuren, was de secretaris van de Democraten in de Senaat. Hij vertelde de alternatieve biograaf Seymour Hersh over Kennedy: ‘Hij zei alleen maar, weet je, ik krijg migraine als ik niet elke dag een nieuw lekker stuk krijg’ (p. 389). Het verhaal gaat dat hij zijn eerste cruciale tv-debat met Nixon had voorbereid door een callgirl naar zijn kamer te laten komen. Vervolgens gaf hij aan dat dit bij alle verdere debatten moest worden herhaald, en ook bij latere optredens.

Een van zijn maîtresses schreef: ‘Hij hield van triootjes – hijzelf en twee meisjes. Hij was ook een voyeur.’ Een voormalige medewerker schreef: ‘Ik hoorde hem zelfs tegen een van zijn vriendjes zeggen: “Ik ben niet klaar met een meisje voordat ik haar op drie verschillende manieren gehad heb.”’⁷ Biografen ontdekten later dat hij zijn leven lang geslachtsziekten had gehad, en had doorgegeven.⁸

Zijn gedrag veranderde niet toen hij tot de verheven positie van POTUS – President Of The United States – was verkozen. Integendeel. Een van de eerste dingen die hij in het Witte Huis deed, was het opknappen van het zwembad en het aanleggen van een nieuwe verbindingsgang naar de lift – die rechtstreeks toegang gaf tot zijn privévertrekken. Die werden veelvuldig het toneel van sekspartijen, terwijl zijn vrouw en kinderen een groot deel van de tijd feitelijk in het nabije Virginia woonden.

Hersh (pp. 240-246) spoorde vier mannen van de bewaking uit die tijd op en interviewde hen. Ze zeiden dat hun tevoren was verteld dat ze dingen zouden kunnen zien die ze beter onmiddellijk weer konden vergeten, en dat ze nooit eerder met iemand over die zaken hadden gesproken – niemand zou hen hebben geloofd. Een van de medewerkers van de president had als taak om een regelmatige toevoer van nieuwe jonge vrouwen te regelen, van studentes tot prostituees.

Zanger Frank Sinatra stelde presidentskandidaat Kennedy voor aan de zesentwintigjarige Judith Immoor (naar latere echtgenoten ook wel Campbell of Exner genoemd), en ze kregen een relatie. Ze bezocht hem ten minste twintig maal in het Witte Huis, en beweerde later dat ze een abortus van hem had gehad.⁹ Ze kreeg ook een relatie met twee gangsters uit Chicago, die zeiden dat ze hem daar aan de beslissende voorsprong van 4500 stemmen hadden geholpen, die uiteindelijk cruciaal waren voor zijn nationale overwinning. Judith vervoerde als